

Мельник Л., Гаврилькевич В. Соціальна фобія у підлітків: погляд через призму дослідження. *Формування особистості сучасного фахівця як суб'єкта самотворення в умовах освітнього простору*: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 30 листопада 2023 р.) / редкол.: Т. В. Комар, Є. М. Потапчук, О. В. Варгата, Д. Є. Карпова; Хмельницький національний університет, кафедра психології та педагогіки. Хмельницький, 2023. С. 204-206.

**Людмила МЕЛЬНИК**

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,  
факультет здоров'я, психології, фізичної культури та спорту,  
Хмельницький національний університет*

**Науковий керівник:**

**В'ячеслав ГАВРИЛЬКЕВИЧ**

*кандидат психологічних наук,  
доцент кафедри психології та педагогіки,  
Хмельницький національний університет*

## **ФОБІЯ У ПІДЛІТКІВ: ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДОСЛІДЖЕННЯ**

**Постановка проблеми.** Соціальна фобія є одним з найпоширеніших психічних розладів у підлітковому віці, яке може серйозно впливати на соціальне, навчальне та особистісне життя. Питання соціалізації та психологізації особистості кожного члена громади, найбільш гостро постають в умовах нашого сьогодення, адже, буремні події в Україні змінюють хід історії, а тому, впливають як на країну в цілому так й на кожного громадянина зокрема. Особливої соціально-психологічної допомоги, потребують різні цільові групи, серед яких одне з провідних місць займають – підлітки схильні до соціальної тривожності.

**Виклад основного матеріалу.** Соціальна тривожність в підлітковому віці може істотно погіршувати психосоціальне функціонування та розвиток їх особистості. Емпіричне дослідження та разом з аналізом результатів психологічних особливостей соціальної фобії у 62 учнів 8-9 класів дали змогу підкреслити особливості рівня соціальної тривожності в підлітків в умовах сьогодення.

Для діагностики використовувались:

Шкала соціальної фобії Лібовіца (LSAS), яка оцінює страх та уникнення різних соціальних ситуацій.

Опитувальник соціальної фобії SPIN, що описує почуття та поведінку у соціальних ситуаціях.

Шкала особистісної тривожності Спілбергера-Ханіна, що характеризує тривожність як стійку властивість особистості.

Методика самооцінки Дембо-Рубінштейн, спрямована на оцінку десяти шкал самооцінки.

Кожна з цих методик була обрана для глибокого аналізу рівня та характеристик соціальної фобії серед учнів.

Дані були статистично опрацьовані. Проведений порівняльний аналіз та кореляційний аналіз, які показали цікаві висновки:

- Виявлено відмінності в проявах соціофобії між хлопцями та дівчатами.
- Знайдено взаємозв'язок між соціальною фобією та загальною тривожністю.
- Виявлено негативний зв'язок між соціофобією та самооцінкою.

Результативі свідчать, що 35% підлітків мають високий рівень соціальної фобії. Найпоширеніші симптоми: страх оцінювання, критики, групових суджень,

невпевненість у власних можливостях контролю. Виявлено позитивний кореляційний зв'язок між рівнем соціофобії та особистісної тривожності

**Висновки.** Отже, соціальна фобія є доволі поширеним явищем в підлітковій популяції, що потребує своєчасної діагностики, профілактики та корекції задля запобігання дезадаптації, порушень соціалізації й особистісного розвитку підлітків. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення ефективності методів психокорекції цього феномену. Результати цього дослідження мають важливе значення для розвитку стратегій психологічної підтримки підлітків із соціальною фобією. Розуміння особливостей цієї проблеми сприятиме покращенню соціального функціонування та особистісного розвитку у цієї вразливої групи населення.

#### **Список використаних джерел:**

1. Алексеева М. І. Сімейна взаємодія та вплив на формування особистості: тези міжнар. наук.-практ. конф. «Демографічна ситуація в карпатському регіоні: реальність, проблеми, прогнози на XXI століття». Чернівці-Київ, 1996. С. 480-482.
2. Арабчук Я. І. Джерела і чинники формування особистості // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2011. № 44. С. 43-46.
3. Захарова Л. Н. Особистісні особливості, стилі поведінки і типи самоідентифікації старшокласників // Питання психології. 2008. № 2. С.57.
4. Зубченко О. В. Самооцінка підлітка як психологічна проблема // Науковий часопис. К., 2007. Вип.16 (40). С. 153-158.
5. Beidel D. C., Turner S. M. Shy children, phobic adult: Nature and treatment of social phobia. Washington, DC: American Psychological Association, 1998. 324 p.
6. Chavira D. A., Stein M. B., Malcarne V.L. Scrutinizing the relationship between shyness and social phobia // J. Anxiety Dis. 2002. Vol. 16. P. 585-598.
7. Clark D. M., Wells A. A cognitive model of social phobia // Social phobia: Diagnosis, assessment and treatment / R.G.Heimberg, M.R.Liebowitz, D.A.Hope, F.R.Schneier (Eds.). New York: Guilford Press, 1995. P. 69-93.
8. Rapee R. M. Overcoming shyness and social phobia: A step-by-step guide. Northvale, NJ: Jason Aronson, 1998.